Tadqiqot uz

ЎЗБЕКИСТОН ОЛИМЛАРИ ВА ЁШЛАРИНИНГ ИННОВАЦИОН ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАРИ

МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2021

» Ҳуқуқий тадқиқотлар
» Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
» Тарих саҳифаларидаги изланишлар
» Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
» Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
» Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
» Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
» Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
» Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
» Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
» Физика-математика фанлари ютуқлари
» Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
» Кимё фанлари ютуқлари
» Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
» Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
» Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

30 IYUN
№29

CONFERENCES.UZ

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 29-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ
14-ҚИСМ

МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ 29-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-14

MATERIALS OF THE REPUBLICAN 29-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-14

ТОШКЕНТ-2021

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2021]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 29-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 июнь 2021 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2021. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши
Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фарғона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидаги изланишлар
Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви
Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6.Журналистика
Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт
PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт
Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш
Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт
Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари
Доцент Сохадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария
Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари
Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар
Phd доцент Қаххоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География
Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси
© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

1. Байбосинова Сэния Сарсенбаевна
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ТАСВИРИЙ САНЪАТИ 7

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ТАСВИРИЙ САНЪАТИ

Байбосинова Сэния Сарсенбаевна
Қорақалпоғистон Республикаси
тарихи ва маданияти давлат музейи
илмий ишлар буйича директорнинг ўринбосари
+998913845541
saniya_1984@inbox.ru

Аннотация; мазкур мақолада Қорақалпоғистон Республикаси тасвирий санъатининг ривожланиш босқичлари, саёр рассомларнинг келиб ижод қилиши. Маҳаллий рассомларнинг ўлардан тасвирий санъат сирларини ўрганиб билим олишлари ва ижодларини давом эттириш хаққида қисқача маълумотлар берилган.

Калит сўзлари; тасвирий санъат, графика, ҳайкалторош, рангтасвир, рассом, жанр.

Аннотация; В статье рассмотрены этапы развития изобразительного искусства в Республике Каракалпакстан, появление и творчество путешествующих художников. Предоставляется краткая информация о том, как местные художники могут узнать у них секреты изобразительного искусства и продолжить свою работу.

Ключевые слова; изобразительное искусство, графика, скульптор, живопись, художник, жанр.

Annotation; The article discusses the stages of the development of fine arts in the Republic of Karakalpakstan, the emergence and work of traveling artists. Provides brief information on how local artists can learn the secrets of the fine arts from them and continue their work.

Keywords; fine arts, graphics, sculptor, painting, artist, genre.

XX асрнинг иккинчи яримидан бошлаб Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудида тарихий маданий ёдгорликлар археолог олимлар томонидан ўрганила бошлайди. Рассомлар тарихий ёдгорликлар ўрганилиш жараёнида пленэрлерда бўлиб рангли асарлар яратади. Мақсад археологик илмий тадқиқод жараёнида топилган ёдгорликларнинг асл холича тасвирлаб олиш эди. Шу билан бирга театрлашган саҳна безагини спектакл мавзуига мос равишда тасвирлаб, кўчма концерт саҳналарининг безакларини, концер ва театрда номойиш этиладиган спектклларнинг рангли афишаларнияратиб, адабиётларга, болалар эртак китобларига рангли ва рангсиз иллюстрациялар ишлаб чиқиш ривожлана бошлади. Россиядан кўплаб рассомлар Қорақалпоғистонга экспедицияға келеди. Ўлар Б.Д.Каменов, П.Радимов, А.К.Ладур ва бошқа рассомлар ижод қила бошлади. Иккинчи жаҳон урши тугагач рассомлар Ф.Мадгазин, В.Маргунов, А.Бирюков, Н.Гринев, И.Микулицкин, А.Лазьколар Қорақалпоғистонга келиб тасвирий санъат йўналишида ижодини давом эттирди. Мазкур рассомлар тасвирий санъатнинг китоб графикаси, полиграфия (графика турлари), рангтасвирнинг барча жанрларида ижод қилдилар. Қорақалпоғистоннинг маҳаллий ёш рассомлари ташриф буйирган сайёҳ рассомлар ижоди билан яқиндан танишиб, ўлар билан фикр алмашдилар ва керакли билимларини олди. [1.36.б.] Қорақалпоғистон тасвирий ва амалий санъатининг ривожланишига ҳисса қўшган рассомлар Қ.Сайпов, М.Ищанов, Қ.Бердимуратов, А.Еримбетов, М.Кудайбергенов, Ж.Қуттымуратов, Д.Торениязов, Ж.Изентаев, Б.Серекеев, Ж.Лепесовлар ҳисобланади. Мазкур рассомлар ижоди давомида яратган асарларида она ватан туйғусини рангли колориди асосида тасвирлаган. Тасвирий санъатнинг рангтасвир, ҳайкалторошлик, графика турларида ижод қилибгина қолмасдан айрим рассомлар 20 асрнинг янги йўналишларидан бири куббизмда ҳам асарлар яратган. Шу билан бирга шойир ва ёзувчиларнинг портретлари, ҳайкалларини ҳам яратган.Рассом

Қ.Сайпов кўплаб театр саҳнасида номойиш этилган спектаклларнинг мавзуларига эскизлар яратиб саҳнани безаган. Рассом ижоди давомида фақатгина театр саҳнасини безаш билан шекланмасдан поэма, достонларга иллюстрациялар ишлаган. Масалан; Қорақалпоқ классик шоири Ажиниязнинг, ўзининг даврида бирга ижод қилган шойир ва ёзувчиларнинг Т.Жумамуратов, И.Юсупов, Т.Сейтжановларнинг китобларига иллиюстрациялар ишлаган. Қ.Бердимуратов тасвирий санъатнинг рангтасвир, графика ва ҳайкалторошлик турларида ижод қилган рассом. Қ.Бердимуратов эртак китобларга рангли иллюстрациялар ишлаб, фолкролик асарларни қорақалпоқ миллий нақшларилар билан безаган [2.107.б.] А.Еримбетов асосан тасвирий санъатнинг рангтасвир турида ижод қилиб, манзара, портрет, майший жанрларда асарлар яратган. Мавзулари қишлоқ хаёти, Муйноқ балиқчиларининг кундалик хаёти, деҳонларнинг даладаги иш фаолиятини ўзининг ранглар дунёси билан очиб берган.[3.258.б.] қорақалпоқ ҳайкаторош рассомлари Мусиншилер Д.Торениязов, Ж.Қуттимуратовлар ёғочдан ишланган хар ҳил мавзудаги бюстлар ва ҳайкалтарошлик асарларини яратган. Ҳайкалторош Ж.Қуттимуратовнинг асарлари она образи, она табиат, оролга бағишланган асарлари мавжуд. Рангтасвирчи рассом Ж.Изентаев ижоди давомида кўплаб шогирдалар тайёрлади шу билан бирга майший, тарихий, манзара, натюрморт жанрларида кўплаб асарлар яратган. Рассом Б.Серкеев ижоди давомида кўплаб манзара жанирида асарлар яратган. Асосан Қорақалпоғистоннинг чекка қишлоқларидаги табиат манзаралари, чўпон, деҳқонларнинг кўндалик ҳаётига бағишланган мавзуларда асарлар яратган. Ж.Лепесов қорақалпоғистон тасвирий санъатида куббизм йўналишида ижод олиб бораётган рассом ҳисобланади. Устоз педагог рассом ёш рассомларга тасвирий санъатнинг сир синоатларини ўргатиб келётган рассом ҳисобланади. Қорақалпоғистон тасвирий санъати йиллар давомида босқичма босқиш ривожланиб келган. Мазкур рассомлар ўзларидан келажак учун кўплаб шогирдлар таёрлаган. Ҳозирги вақитда кўплаб ёш рассомлар самарали ижод олиб бормоқдаларЎзбекистон Бадиий академияси Қорақалпоғистон бўлими устоз рассомларга бағишлаб учрашув кечалари, кўргазмалар ташкиллаштириб келмоқда. Ҳайкалторош Ж.Қуттимуратов, рассом Ж.Изентаевлар Ўзбекистон Бадиий академияси хақиқий аъзоси (Академик) даражасига эришди. Мазкур устоз рассомлар томонидан яратган асарлар бугинги кунга келиб Ватанимиз ва чет давлатлар музейлари коллекцияларида сақланиб келмоқда. Шу билан бирга Қорақалпоғистон Республикаси тарихи ва маданияти давлат музейи, И.В.Савицкий номидаги давлат санъат музейи коллекциасида сақланмоқда. Шу билан бирга Ўзбекистон Бадиий академияси Қорақалпоғистон бўлими фондида сақланмоқда. Рассомлар томонидан яратган ҳар бир асарларда таълим тарбия, ватанга бўлган меҳир мухаббат хис туйғуларини уйғотади. Келажак авлодга рассомлар қаламларига тегишли бўлган асарларни асраб авайлаб, ўлар орақли маънавий озуқа бериш, маданий тарбия бериш музей ходимларининг бош вазифаларидан бирига киради.

Фойдаланилган адабиётлар

1. А.Алламуратов. Қорақалпоғистон санъат тарихи
Қорақалпоғистон нашрёти Нукус 1968й
2. Амудариё журнали Қорақалпоғистоннашрёти Нукус11/1987й
3. Қорақалпоғистон Республикаси тарихи ва маданияти давлатмузейи Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон Республикаси халқ шоири Т.Жумамуратовнинг 106 йиллигига бағишланган “Қорақалпоғистон маданий мероси” деб номланган халқаро илмий-амалий конференция Қорақалпоғистон Билим наширёти Нукус2021й

"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР" МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 29-КЎП ТАРМОҚЛИ ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

(14-қисм)

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 30.06.2021

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: http://www.tadqiqot.uz/; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000